

Sponsored by friends of David Wichs ז"ל in his memory
לעיי"נ דוד בן מרדכי שמואל ז"ל

בראשית פרק מז

(כח) ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חזיו שבע שנים וארבעים ומאת שנה: (כט) ויקרבו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים:

רש"י

(כח) **ויחי יעקב** - למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. דבר אחר שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו: (כט) **ויקרבו ימי ישראל למות** - כל מי שנאמר בו קריבה למות לא הגיע לימי אבותיו. [ינחק חי מאה ושמונים ויעקב מאה ארבעים ושבע. בדוד נאמר קריבה, אביו חי ארבע מאות שנים והוא חי שבעים]: **ויקרא לבנו ליוסף** - למי שהיה יכולת בידו לעשות: **שים נא ידך** - והשבע: **חסד ואמת** - חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול: אל נא תקברני במצרים - סופה להיות עפרה כנים (ומרחשין תחת גופי) ושאין מתי חוצה לארץ חיים אלא בצער גלגול מחילות, ושלא יעשוני מצרים עבודה זרה:

רמב"ן
(כט) **ויקרבו ימי ישראל למות** - פתרונו, כאשר קרבו ימי ישראל למות קרא לבנו ליוסף, והוא בשנה האחרונה לימיו. וענינו, כי הרגיש בעצמו אפיסת הכחות ויתרון החולשה, ואינו חולה, אבל ידע כי לא יאריך ימים, ולכן קרא לבנו ליוסף. ואחרי שוב יוסף למצרים חלה, והוגד ליוסף, ובה לפניו עם שני בניו כדי שיברכם. וכן ויקרבו ימי דוד למות (מ"א ב א), ושם (שם פסוק ב) נאמר אנכי הולך בדרך כל הארץ, כי ידע בנפשו כן:

בראשית פרק מג

(א) והרעב כבד בארץ: (ב) ויהי כאשר כלו לאכל את השבר אשר הביאו ממצרים ויאמר אליהם אביהם שבו שברו לנו מעט אכל: (ג) ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בנו האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם: (ד) אם ישך משלח את אחינו אתנו נרדה ונשברה לך אכל: (ה) ואם אינך משלח לא נרד כי האיש אמר אלינו לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם: (ו) ויאמר ישראל למה הרעתם לי להגיד לאיש העוד לכם אה: (ז) ויאמרו שאול שאל האיש לנו ולמולדתנו לאמר העוד אביכם חי היש לכם אה ונגד לו על פי הדברים האלה הודע נדע פי יאמר הורידו את אחיכם: (ח) ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקימה ונלכה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו: (ט) אנכי אעריבנו מדי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לך כל הימים: (י) כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים: (יא) ויאמר אליהם ישראל אביהם אם כן אפוא זאת עשו קחו מזמרת הארץ בכליכם והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולט בטנים וישקדים: (יב) וכסף משנה קחו בידכם ואת הכסף המושב בפי אמתחתיכם תשיבו בידכם אולי משגה הוא: (יג) ואת אחיכם קחו וקומו שובו אל האיש: (יד) ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש ושלח לכם את אחיכם אחר ואת בנימין ואני כאשר שכלתי שכלתי: (טו) ויקחו האנשים את המנחה הזאת ומשנה כסף לקחו בידם ואת בנימין ויקמו וירדו מצרים ויעמדו לפני יוסף:

רש"י

(ב) **כאשר כלו לאכול** - יהודה אמר להם המתינו לזקן עד שתכלה פת מן הבית: **כאשר כלו** - כד שציאו. והמתרגם כד ספיקו, טועה כאשר כלו הגמלים לשתות מתורגם כד ספיקו כששתו די ספוקם הוא גמר שתייתם. אבל זה כאשר כלו לאכול, כאשר תם האוכל הוא, ומתרגמין כד שציאו: (ג) **העד העד** - לשון התראה, שסתם התראה מתרה בו בפני עדים, וכן (דברים ל יט) העידותי בכם, (שמות יט כא) רד העד בעם: **לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם** - לא תראוני בלא אחיכם אתכם. ואנקלוס תרגם אלהין כד אחוכון עמכון, יישב ביאור הדבר על אופנו ולא דקדק לתרגם אחר לשון המקרא: (ז) **לנו ולמולדתנו** - למשפחותינו, ומדרשו אפילו עצי עריסותינו גלה לנו: **ונגד לו** - שיש לנו אב ואח: **על פי הדברים האלה** - על פי שאלותיו אשר שאל הוזקקנו להגיד: **כי יאמר** - אשר יאמר, כי משמש בלשון אם, ואם משמש בלשון אשר. הרי זה שימוש אחד מארבע לשונותיו משמש כי, והוא אם, שהרי כי זה כמו אם, כמו עד אם דברתי דברי (כד לג): (ח) **ונחיה** - נצנצה בו רוח הקודש, על ידי הליכה זו תחי רוחך שנאמר (מה כז) ותחי רוח יעקב אביהם: **ולא נמות** - ברעב. בנימין ספק יתפש ספק לא יתפש, ואנו כלנו מתים ברעב אם לא נלך, מוטב שתניח את הספק ותתפוש את הודאי: (ט) **והצגתיו לפניך** - שלא אביאנו אליך מת כי אם חי: **וחסאתי לך כל הימים** - לעולם הבא: (י) **לולא התמהמהנו** - על ידך, כבר היינו שבים עם שמעון ולא נצטערת כל הימים הללו: (יא) **אפוא** - כל לשון אפוא לשון יתר הוא לתקן מלה בלשון עברי, אם כן אזדקק לעשות שאשלחנו עמכם, צריך אני לחזור ולבקש איה פה תקנה ועצה להשיאכם, ואומר אני זאת עשו: **מזמרת הארץ** - מתורגם מדמשבח בארעא שהכל מזמרים עליו כשהוא בא לעולם: **נכאת** - שעה: **בטנים** - לא ידעתי מה הם ובפרושי א' ב' של רבי מכיר ראיתי פשיטציי"ש [פיסטוקים] ודומה לי שהם אפרסקין: (יב) **וכסף משנה** - פי שנים כראשון: **קחו בידכם** - לשבור אוכל, שמא הוקר השער: **אולי משגה הוא** - שמא הממונה על הבית שכחו שוגג: (יד) **אל שדי** - מעתה אינכם חסרים כלום אלא תפלה, הריני מתפלל עליכם: **אל שדי** - שדי בנתינת רחמיו, וכדי היכולת בידו ליתן, יתן לכם רחמים, זהו פשוטו. ומדרשו מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין: **ושלח לכם** - ויפטר לכוון, תרגומו, יפטרנו מאסיריו, לשון (שמות כא כו) לחפשי ישלחנו, ואינו נופל בתרגום [לתרגום] לשון וישלח, שהרי לשם הם הולכים אצלו: **את אחיכם** - זה שמעון: **אחר** - רוח הקודש נזרקה בו, לרבות יוסף: **ואני** - עד שובכם אהיה שכול מספק: **כאשר שכלתי** - מיוסף ומשמעון: **שכלתי** - מבנימין: (טו) **ואת בנימין** - מתרגמין ודברו ית בנימין, לפי שאין לקיחת הכסף ולקיחת האדם שוה בלשון ארמי, בדבר הנקח ביד מתורגם ונסיב, ודבר הנקח בהנהגת דברים מתרגמין ודבר:

רמב"ן לפרק מג

(יד) **ושלח לכם את אחיכם אחר ואת בנימין** - נראה על דרך הפשט כי לא היה שמעון רצוי אביו בעבור דבר שכס, ולכך לא אמר את שמעון בני ואת בנימין, כי לא יזכרנו בשמו, וכאשר עזבו במצרים ימים רבים, אילו היה בביתו לחם לא שלח עדיין את בנימין וינחהו במצרים:

ורש"י כתב רוח הקדש נצנצה בו לרבות את יוסף. ובבראשית רבה (צב ג) גם כן אמרו ושלח לכם את אחיכם, זה יוסף, אחר, זה שמעון. ונכון הוא. כי נתן דעתו בעת התפלה להתפלל סתם גם על האחר אולי עודנו חי:

ולשון אחר דרשו שם בבראשית רבה, אמרו רבי יהושע בן לוי פתר קריא בגליות, ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש, זה הקדוש ברוך הוא שנאמר (שמות טו ג) ה' איש מלחמה, וכתוב (תהלים קו מו) ויתן אותם לרחמים. ושלח לכם את אחיכם, אלו השבטים, אחר ואת בנימין, זה יהודה ובנימין. ואני כאשר שכלתי בחורבן ראשון שכלתי בחורבן שני, לא אשכל עוד. זה לשונם ז"ל. והכונה כי ירידת יעקב למצרים ירמוז לגלותינו ביד אדום כמו שאפרש (ריש פרשת ויחי), וראה הנביא הענין מתחלתו והתפלל סתם לשעה ולדורות. והכתוב זה כפי מדרשם יש לו סוד גדול. כי אמר ואל שדי, במדת הדין, יתן לכם רחמים שלפניו, יעלה אתכם ממדת הדין למדת רחמים. והמשכיל יבין:

ואני כאשר שכלתי שכלתי - ואני עד שובכם אהיה שכול מספק. כאשר שכלתי מיוסף ושמעון, שכלתי מבנימין, לשון רש"י. והנכון שהוא אומר, לא תוכלו להוסיף עלי שכול, כי כבר שכלתי. יתנחם מכל הבא עליו ביתרון כאבו על יוסף. וכמוהו וכאשר אבדתי אבדתי (אסתר ד טז), כלומר כבר אני אבודה ואם ימיתני לא יוסיף עלי אבדון:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

Visit www.israelb.org –
*the online portal aimed at creating a sense of belonging and connection
for Israelis and Anglos, making life in Israel easier and more enjoyable.*